

עיונים לשבת פרשת אחרי מות קדושים עפ"י הרמב"ם

מרכז מורשת הרמב"ם רח' התנאים 6 טבריה, משרדי המרכז רח' יוחנן בן זכאי 6 טבריה, טלפקס- 04-6790632

לשאלות, הערות והארות info@harambam.org.il

לעילוי נשמת אסתר בת רחמה

דרכי האמורי

הרב שאולי גרינפלד

בשבת, ואילו לדעת רבי מאיר אסור ללכת איתם גם ביום חול, משום דרכי האמורי.

הרמב"ם בספר המצוות⁶, מבאר שהאיסור ללכת בדרכי האמורי, הוא חלק ממה שאסרה התורה עלינו לחקות את ההתנהגויות של הגויים. וכך כתב:

"שהזהירנו מלכת בדרכי הכופרים ומהתנהג במנהגותיהם ואפילו במלבושיהם וקבוציהם במושבם⁷... ולשון ספרא⁸: "ובחקותיהם לא תלכו" - שלא תלכו בנימוסיות שלהם, בדברים החקוקים להם כגון תרטיאות וקרקסיות והאסטריאות⁹. ואלו הם¹⁰ מינים מן המושבים שהיו מתקבצין בהן לעבודת הצלמים. רבי מאיר אומר אלו דרכי האמורי שמנו חכמים. רבי יהודה אומר שלא תנחור¹¹ ולא תגדל ציצית¹² ולא תספר קומי¹³... **זה כולו להתרחק מהם ולגנות כל חוקותיהם** ואפילו במלבוש".

בגרמא¹⁴ מבואר שלא כל רפואה שמקורה מהגויים, אסורה משום דרכי האמורי:

"אביי ורבא דאמרי תרוויהו כל דבר שיש בו משום

הן בפרשת אחרי מות, והן בפרשת קדושים, מזהירה אותנו התורה שלא נלך בחוקות הגויים. בפרשת אחרי מות נאמר¹:

"כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה לא תעשו, וכמעשה ארץ כנען אשר אני מביא אתכם שמה לא תעשו ובחקותיהם לא תלכו".

ובפרשת קדושים נאמר²:

"ולא תלכו בחקת הגוי אשר אני משלח מפניכם, כי את כל אלה עשו וְאָקַץ בם".

פסוקים אלו, הם המקור לדין המובא במשנה במסכת שבת³:

"יוצאין⁴ בביצת החרגול ובשן שועל ובמסמר מן הצלוב משום רפואה, דברי רבי יוסי, רבי מאיר **אוסר אף בחול⁵ משום דרכי האמורי**".

המשנה מפרטת כל מיני דברים שאנשים היו לוקחים איתם, מתוך מחשבה שדברים אלו מסוגלים לרפואה. רבי יוסי מתיר ללכת איתם גם

6 לא תעשה ל.

7 מקומות שהגויים התקבצים בהם, כמו התיאטראות שמפרט מיד בסמוך.

8 אחרי מות פרשה ח פרק י"ג אות ט.

9 איצטדיונים.

10 כלומר: תרטיאות וכו'.

11 יש גירסה 'שלא תינקור' והכוונה להסתכל במראה כדי ליפות את עצמך.

12 בלורית.

13 תספורת שהיתה מקובלת אצל הגויים, שהיו מגלחים את שערם מקודקודם עד המצח, ומשאירים שיער מקודקודם עד העורף.

14 שבת ס"ז.

1 ויקרא י"ח, ג.

2 שם כ, כ"ג.

3 ו, י [גרסת הרמב"ם בפירוש המשניות].

4 בשבת מרשות לרשות.

5 כלומר: ביום חול.

חטא של הליכה בדרכי האמורי, היא לחזק בקרבנו את הקשר לעבר המפואר שלנו, ולפתח את האמונה שאנו מקווים לעתיד הרבה יותר מזהיר ממה שכבר ידענו.

הרי שגם אם עכשיו אנחנו במצב שפל, אנו יודעים שאין זה אלא מצב זמני, ובאמת אנו נועדנו לגדולות והגדולה נמצאת בנו, ואין לנו לנסות לחפש את ה'נוצץ' שמחוץ לגבולותינו. בספר מכתבי הרב חפץ חיים¹⁹, מספר בנו הרב אריה לייב:

"זכורני כי פעם קראו לפניו²⁰ מהעתון 'המליץ' מה שכתב אחד ה'משכילים' כי מקווים כי נהיה במשך הימים כמו בולגריא, שהרימה ראשה משפל מצבה תחת הטורקים והנה ממלכה בין הממלכות. ובכה אבי באמרו: **'וכי בשביל זה נשפך דמנו במשך אלף ושמונה מאות שנים, כדי להגיע למעלת עם בולגריא!?!'** והלא הכתוב אומר²¹: 'והביאך ד' אלקיך אל הארץ אשר ירשו אבותיך וירשתה והיטבך והרבך מאבותיך', וכתוב עוד²² 'כי ישוב ד' לשוב עליך לטוב כאשר שש על אבותיך', ובדברי הנביאים כתוב²³ 'והיו מלכים אומניך וכו' אפים ארץ ישתחוו לך, 'ושמתי כדכוד וכו'²⁴ וכהנה וכהנה בכל הנביאים. כן נתבשרנו על התשובה באמור הכתוב²⁵ 'ואתה תשוב ושמעת בקול ד' ועשית את כל מצותיו'."

מִרְן הַחֶפֶץ חַיִּים, לֹא הִיָּה מִסוּגֵל לְשִׁמּוֹעַ שִׁישׁ יְהוּדִי שֶׁשְׁאִיפּוֹתָיו הִלְאוּמִיּוֹת נִגְמָרוֹת בְּכַךְ שֶׁתְּהִיָּה לָנוּ מְדִינָה עֲצֵמַאִית כְּמוֹ שִׁישׁ לְבוֹלְגָרִים. מִרְן הַחֶפֶץ חַיִּים הִיָּה מִלֵּא בְּהִכְרָה בְּכַךְ שֶׁאֲנִי הָעֵם הַנִּבְחָר, שֶׁהֶעֱתִיד הַמִּקְוָה עוֹד לִפְנֵינוּ וְכִיּוֹן שְׂכָךְ, הִרִי שֶׁשְׁאִיפְתָנוּ לְמְדִינָה עֲצֵמַאִית, אֵינָה אֲלֵא חֶלֶק מֵהַשְּׂאִיפָה הַגְּדוּלָה שֶׁלָנוּ, לְכוֹנֵן מִמְלַכְתָּ כוֹהֲנִים וְגוֹי קְדוֹשׁ. מִמְלַכָּה שֶׁל עוֹבְדֵי ה' שֶׁמְרוֹכְזֵת סְבִיב בֵּית מִקְדָּשְנוּ, שֶׁלֹּא רַק שֶׁלֹּא תִצְטָרֵךְ לְשֶׁאוֹב אֵלֶיָּה אֶת תְּרַבּוּיּוֹת הַהֶבֶל שֶׁל הַגּוֹיִים, אֲלֵא תְהוּוֶה בְּעֵצְמָה אֹר לְגוֹיִים. כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר²⁶:

רפואה, אין בו משום דרכי האמורי".

ופירש הרמב"ם¹⁵ ש'דרכי הרפואה' היינו:

"שיאמרו הרופאים שהוא מועיל".

והיינו שהאיסור הוא לחקות סתם רפואות שנוהגים בהן הגויים, אבל אם זו רפואה שהרופאים מעידים שהיא מועילה, אין איסור להשתמש בה. וראה במורה נבוכים¹⁶ שביאר הרמב"ם יותר וכתב:

"שכל דבר שנתאמת ניסיונו... **ואף על פי שאין ההגיון מחייבו**- מותר לעשותו, והרי הוא משום רפואה".

הרי שהאיסור הוא להעתיק מנהגים שהם על דרך אמונות תפילות, ולא שימוש בדברים שהניסיון הוכיח שהם מועילים, אף שאיננו מבינים כיצד הם פועלים.

האיסור ללכת בחוקות הגויים, מרחיק אותנו מהגויים וממנהגייהם, ומשמר את הייחודיות המיוחדת של עם ישראל. את שורשי החטא של חיקוי הגויים, ביאר מִרְן הַרְאִי"ה קוֹק זצ"ל בספר אורות¹⁷:

"**טעות יסודית היא החזרה מכל היתרון שלנו, החידלון מההכרה של 'אתה בחרתנו'**. לא רק משונים אנחנו מכל העמים, משונים ונבדלים בחיים היסטוריים¹⁸ מצוינים, שאין דוגמתם בכל עם ולשון, כי אם גם מעולים וגדולים מכל עם. אם נדע את גדולתנו- אז יודעים אנו את עצמנו, ואם נשכח את גדלנו- אנו שוכחים את עצמינו, ועם שישכח את עצמו- בודאי הוא קטן ושפל".

כשאנו שוכחים שאנו העם הנבחר, שהתורה שלנו על חוקיה ומצוותיה היא מקור גאוותנו, אנו באים לרעות בשדות זרים, ומנסים להעתיק אלינו תרבויות זרות, עם כל המוזרויות שיש בהם. הרפואה של

19 עמ' 77.
20 כלומר: לפני החפץ חיים.
21 דברים ל, ה.
22 פס' ט.
23 ישעיהו מ"ט, כ"ג.
24 שם נ"ד, י"ב.
25 דברים שם, ח.
26 ישעיהו ס, ג.

15 שבת י"ט, י"ג.
16 ג, ל"ז.
17 אורות התחיה ה.
18 הסטוריים. נכתב בת' כדי לרמוז שההיסטוריה היא 'הסתר י-ה'. הקדוש ברוך הוא פועל דרך המאורעות אף שאיננו מבחינים בכך.